Scientific Bulletin of the Izmail State University of Humanities.
Section Historical Sciences. Issue 69

DOI 10.31909/26168774.2025-(69)-9
УДК 94(477.74-25):341.81.

CARL HEINRICH BULCKE, PRUSSIAN VICE-CONSUL IN ODESA

КАРЛ ГЕНРІХ БУЛЬКЕ ПРУССЬКИЙ ВІЦЕ-КОНСУЛ У ОДЕСІ

Анна Малініна
аспірантка
E-mail: a.malinina@ukr.net
ORCID: 0009-0002-5475-0694
Бердянський державний педагогічний університет, Україна

Anna Malinina
Postgraduate student
E-mail: a.malinina@ukr.net
ORCID: 0009-0002-5475-0694
Berdiansk State Pedagogical University, Ukraine

ABSTRACT

This article explores the role of Carl Heinrich Bulcke, the second Prussian Vice-Consul in Odesa, in the context of the expansion of foreign consular networks in the southern region of Ukraine during the 19th century. Based primarily on archival materials from the Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz in Berlin, the study aims to systematize the biography of Bulcke and analyze his consular activities. Despite the importance of foreign consulates in Odesa as intermediaries in international trade and diplomacy, Bulcke's contributions remained largely overlooked in historiography. The research reveals new details about his personal background, career trajectory, and role within the Prussian diplomatic corps. The article examines how Bulcke's appointment as vice-consul in 1840 and his subsequent activities reflect the broader processes of Prussian influence in the Black Sea region. Additionally, it highlights the challenges of diplomatic service in Odesa, the administrative structure of consular offices, and the interactions between Prussian officials and local authorities of the Russian Empire. By investigating previously unexamined archival documents, the study challenges earlier assumptions about the duration of Bulcke's tenure and his engagement with Russian citizenship. Furthermore, the paper provides insights into the socio-political dynamics of the time and the strategic importance of Odesa as a trade and diplomatic hub. The research underscores the necessity for further studies on Prussian consuls in southern Ukraine and their impact on regional international relations. The findings contribute to a more comprehensive understanding of the historical development of foreign diplomatic missions in Eastern Europe during the 19th century.

Key words: *Prussian Vice-Consul, Carl Heinrich Bulcke, Odesa, Prussian diplomacy, 19th century, foreign consulates, Black Sea trade.*

Постановка проблеми. Важливим маркером розбудови зв'язків Півдня України з європейськими країнами у XIX ст. стало розширення мережі іноземних консульств у портових містах регіону (Константінова, 2016; Лиман, Константінова, 2015a; 2015b; 2018a; 2018b; 2018c; 2020; Константінова та ін., 2016; Лиман та ін., 2017; Lyman, Konstantinova, 2016a, 2016b, 2017, 2019, 2021a, 2021b), серед яких було і засноване у 1818 р. прусське консульство в Одесі. Другим за хронологією віце-консулом Пруссії в Одесі став Карл Генріх Бульке (Carl Heinrich Bulcke).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До останнього часу віце-консульська діяльність Карла Генріха Бульке була практично обійдена в історіографії. І тільки у 2020-2021 рр. І. Лиман і В. Константінова написали статтю, в якій про Бульке, якому присвячені лише пів сторінки, йдеться в контексті розгляду історії всіх прусських консулів на Півдні України (Lyman, Konstantinova, 2020).

Систематизація біографії Бульке і з'ясування подробиць його діяльності на віце-консульській посаді, базуючись переважно на архівних справах Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz у Берліні, є **метою** нашої статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Карл Генріх Бульке молодший народився у 1800 р. Його батьком був Карл Генріх Бульке старший з Ланггартена, який народився 28 жовтня 1756 р. у Данцигу, а матір'ю - Елізабет Бульке (в дівоцтві Ротс), народжена 22 травня 1771 р. теж у Данцигу (Karl Bulcke, 2025). Згідно з «Encyklopedia Gdańska», Карл Генріх Бульке старший з 1769 р. навчався у гімназії Данцига, був купцем, у 1808 р. володів торговими суднами «Aeolus» і «Die Geschwindigkeit», а також будинками в Данцигу за адресами Poggenpfuhl 236/237 (тепер ul. Żabi Kruk 32-33) і Johannisgasse 1321 (нині ul. Świętojańska 29), де розміщувалась його контора, що

займалась зерновою торгівлею. У 1821 р. Карл Генріх Бульке старший став співзасновником, а потім був акціонером Данцигської акціонерної ощадної каси (Gliński, 2023).

Батьки майбутнього прусського віце-консула в Одесі вінчались у 1798 р. Крім Карла Генріха Бульке молодшого, подружжя мало ще 6 дітей, якими були Джоанна Кароліна (за чоловіком Фокінг, 1799-1875), Густав Теодор (1801-1862), Александр Вільгельм (1802-1809), Емілія Лізетта (1805-1813), Юліана Вільгельміна (1809-1828) і Адольф Фрідріх (1812-?) (Elisabeth Rohtz, 2025). Карл Генріх Бульке старший помер у 1837 р., Елізабет Бульке - у 1852 р. Батьки прусського віце-консула поховані на колишньому новому кладовищі громади Святого Сальватора в Данцигу (Гданську). Стосовно цього поховання датою народження Карла Генріха Бульке старшого значиться жовтень 1754 р., а датою смерті - 29 грудня 1837 р. Стосовно ж Елізабет Бульке датою народження фігурує 20 травня 1771 р., а датою смерті - 17 жовтня 1852 р.

Дідом Карла Генріха Бульке молодшого по батьківській лінії був народжений у Данцигу 20 жовтня 1709 р. Готфрід Бульке, а бабою - народжена 25 жовтня 1720 р. Флорентина Шульт(с). Крім Карла Генріха Бульке старшого, вони мали ще 7 дітей - відповідно, рідних дядьків і тіток прусського віце-консула в Одесі, серед яких були й Іоган Готфрід Бульке та Конкордія Анна Тенхерт, в дівоцтві Бульке. Готфрід Бульке помер 24 листопада 1774 р. і похований у родинному склепі в церкві Святого Іогана у Данцигу. Там же похована і його дружина, яка померла 31 жовтня 1805 р.

Прадідом прусського віце-консула (батьком Готфріда Бульке) був Крістіан Бульке старший, народжений у 1660 р. у Гюстові, що нині у землі Мекленбург-Передня Померанія. З Гюстова Крістіан спочатку поїхав до Лейпцига, де працював м'ясником, а вже звідти перебрався до Данцига, де також був зарахований до гільдії м'ясників. Помер він у тому ж Данцигу 6 квітня 1739 р. і також похований у родинному склепі в Johanneskirche. Дружиною Крістіана Бульке старшого і прабабцею прусського віце-консула була похована там само Барбара Бульке (в дівоцтві Арендтольц, 1670 - 23 листопада 1739 р.).

Батьками ж Крістіана Бульке старшого, а отже, прапрадідом і прапрабабцею прусського віце-консула були гюстовський бюргер Давід Бульке старший (?-1675), похований на колишньому церковному дворі в Гюстові, і Елізабет Карнац Ханкен, яка народилась у 1633 р. і була похована там само, де і її чоловік (m_Iissey, 2019a).

Елізабет Карнац Ханкен, в свою чергу, була донькою Крістіана Карнаца і Катаріни Карнац - прапрапрадіда і прапрапрабабці прусського віце-консула. Згідно з судовими записами, це подружжя, як і їхня донька, стали жертвами полювання на відьом у Мекленберзі. Катаріну вперше звинувачували у чаклунстві в 1653 р. Згодом Крістіан і Катаріна Карнац були піддані в Гюставі випробуванням на відьмацтво у 1669 і 1670 рр., під час чого і загинули. Після цього жінка була спалена як відьма, а чоловік похований за межами християнського кладовища. При полюванні на відьом були піддані суду в 1675 р. і прапрадід і прапрабабця прусського віце-консула Давід Бульке старший і Елізабет Карнац. Цей процес завершився виправданням, але невдовзі після нього Давід Бульке помер. Значно молодша за нього Елізабет Карнац вийшла заміж вдруге - її чоловіком став м'ясник Міхель Ханкен. Через 6 років вона знов була піддана суду по підозрі у відмацтві, просиділа під арештом кілька місяців, але у 1682 р. знов була виправдана (m_Iissey, 2019a; 2019b).

Дідом Карла Генріха Бульке молодшого по материнській лінії був Генріх Ротс, народжений у Данцигу 16 листопада 1744 р., а бабою - народжена там само 3 листопада 1750 р. Марія Ротс (в дівоцтві Клаассен) (Elisabeth Bulcke, 2025). Крім Елізабет, у цього подружжя була донька Марія (по чоловіку Роденакер, 1772-1839).

Прадідом і прабабцею Карла Генріха Бульке молодшого по лінії Генріха Ротса були Генріх і Катаріна (в дівоцтві Гірцен), а по лінії Марії Ротс - Натаніель Клаассен (1714-1768) і Катаріна Клаассен, в дівоцтві фон Дюрен (1720-1754) (Elisabeth Rohtz, 2025).

По лінії Пеннер прапрапрадідом прусського віце-консула був Герт Пеннер, а і прапрапрабабцею - Анке Пеннер (в дівоцтві Клаассен), чиїми батьками були прапрапрапрадід віце-консула Клайс Классен (?-1673) і уроджена Трінке.

З огляду на такий родовід можна казати про помилковість віднесення Бульке до «не німців»: «Серед німецьких консулів 57 із 66 нам відомих, тобто 86 %, були представниками, або підданими німецьких міст […]. І лише 14 % є представники інших націй: Бульке (віце-консул Прусського королівства в Одесі) […]. Більшість не німців є випадковим явищем» (Вовчук, 2013: 79).

У справі «Консульство в Одесі. Том 2. Січень 1832 - грудень 1850» (GSPK, 1832-1850) про Карла Генріха Бульке з Данцигу вперше йшлося в листі до Міністерства закордонних справ Пруссії, складеному прусським консулом Вальтером у Берліні 17 серпня 1840 р. Цей лист, на відміну від

всіх попередніх, у цій справі не пронумерований, так само як і наступний аркуш у справі - написаний іншим почерком короткий опис біографії Карла Генріха Бульке. Там, зокрема, містилась інформація, що Бульке народився у Данцигу 6 липня 1800 р., почав працювати у Данцигу в 1815 р. і робив це там до кінця 1830-х рр.

На листа консула Вальтера щодо Бульке Міністерство закордонних справ Пруссії склало відповідь 22 серпня 1840 р. (GSPK, 1832-1850: 35-36).

В продовження процедури про Карла Генріха Бульке з Данцигу, якого планувалось призначити прусським віце-консулом у Одесі на місце Бока, який переміщувався б на посаду консула, йшлося і в листі Міністерства закордонних справ Пруссії до фон Альвенслебена від 13 жовтня (GSPK, 1832-1850: 41-42). Причому в одному місці чернетки цього листа прізвище нового віце-консула спочатку було помилково записане як Бок, але тут же закреслене і далі записано вже правильно - Бульке.

Про Бульке, як і про Бока, йшлося й у відповіді Міністра фінансів Пруссії фон Альвенслебена Міністерству закордонних справ від 10 грудня 1840 р. (GSPK, 1832-1850: 43-44). При цій відповіді до Міністерства закордонних справ була надіслана копія листа фон Шона, написаного у Кенігсберзі на ім'я Міністра фон Альвенслебена 27 листопада 1840 р. Генріх Теодор фон Шон (Heinrich Theodor von Schön, 1773-1856) з 1816 р. був губернатором (обер-президентом) Західної Пруссії, а з 1824 - і всієї провінції Пруссія, з резиденцією у столиці Східної Пруссії Кенігсберзі.

Лист фон Шона став відповіддю на звернення самого фон Альвенслебена від 24 жовтня 1840 р. (цей лист Міністр фінансів склав, в свою чергу, реагуючи на лист до нього Міністерства закордонних справ від 13 жовтня). Лист фон Шона повністю стосувався купця Карла Генріха Бульке з Данцигу, якого планувалось призначити прусським консулом у Одесі. Там згадувався, зокрема, зв'язок Бульке із «Lubinski & Comp.» (GSPK, 1832-1850: 44). Причиною звернення з приводу Бульке саме до Генріха Теодора фон Шона було те, що Данциг знаходився в підпорядкуванні Кенігсбергу, будучи центром одного з 4 адміністративних округів провінції Пруссія - адміністративного округу Данциг (Regierungsbezirk Danzig).

Наступним документом справи «Консульство в Одесі. Том 2. Січень 1832 - грудень 1850», в якому йдеться про Бульке, є звернення Міністерства закордонних справ до глави держави від 25 грудня 1840 р. (GSPK, 1832-1850: 45-46). Того ж 25 грудня 1840 р. був складений стандартний текст щодо призначення купця Карла Генріха Бульке прусським віце-консулом у Одесі (GSPK, 1832-1850: 48). Цей документ підшитий до справи наступним після аналогічного, який стосується призначення консулом у Одесі Іогана Альбрехта Бока.

Про Бульке, як і про Бока, йшлося у такому, що, згідно з усталеною процедурою, 11 січня 1841 р. було складене у Міністерстві закордонних справ, зверненні до прусського повноважного представника в Петербурзі Августа фон Лібермана (GSPK, 1832-1850: 49-50). Про нового віце-консула Бульке писалось і в складеному того ж 11 січня 1841 р. листі Міністерства до нового консула Бока в Одесу (GSPK, 1832-1850: 50-51). Того ж дня в Міністерстві був підготовлений і лист, адресований самому віце-консулу Карлу Генріху Бульке в Одесу (GSPK, 1832-1850: 51-52). Про обох новопризначених йшлося і в листі, складеного того ж дня на адресу Міністра фінансів фон Альвенслебена (GSPK, 1832-1850: 52).

Про просування справи із визнанням новопризначених Бульке та Бока російською владою 1 (13) березня 1841 р. повідомив з Петербургу до Міністерства закордонних справ Пруссії Август фон Ліберман (GSPK, 1832-1850: 53).

4 квітня 1841 р. Міністерство закордонних справ написало з приводу визнання Бульке віце-консулом у Одесі до фон Альвенслебена (GSPK, 1832-1850: 54).

14 квітня 1841 р. у Берліні був зареєстрований написаний у Одесі 21 березня (2 квітня) лист самого Бульке, адресований Міністру закордонних справ Пруссії (GSPK, 1832-1850: 54). Про нового віце-консула 19 (31) березня писав до Міністерства Бок (GSPK, 1832-1850: 54).

Папери за 1842 р. у справі «Консульство в Одесі. Том 2. Січень 1832 - грудень 1850» не відклались, а першим документом, підшитим за 1843 р., став лист прусського повноважного представника в Петербурзі Августа фон Лібермана до Міністерства закордонних справ Пруссії, датований 30 березня (11 квітня) (GSPK, 1832-1850: 66). В ньому мова йшла про питання відпустки віце-консула Бульке і повідомлялось про його лист, написаний у Одесі 19 (31) березня того ж року. Сам цей лист Бульке, написаний на адресу Міністерства закордонних справ у Берліні, також був підшитий до справи. Основний текст цього листа вклався у 5 неповних строчок, у яких йшлося про відпустку за межами Російської імперії тривалістю від 6 до 8 місяців (GSPK, 1832-1850: 54).

Наступного листа Бульке написав 9 вересня того ж року вже з самого Берліна, адресувавши його Міністру закордонних справ Пруссії Генріху фон Бюлову. Бульке, який підписався як віце-консул у Одесі, просив звільнити його з посади, бо він не планував повертатись до Одеси (GSPK, 1832-1850: 68).

У Міністерстві закордонний справ цей лист був зареєстрований вже наступного дня після його написання. А 15 вересня була запущена відповідна процедура: Міністерство підготувало низку листів з приводу бажання Бульке залишити посаду в Одесі, які адресувались у тому числі і самому Бульке, консулу в Одесі, а також прусському послу в Петербурзі (GSPK, 1832-1850: 69-70). 17 (29) вересня листом до Міністра закордонних справ Пруссії відреагував Бок з Одеси. В Берліні цей лист був зареєстрований 10 жовтня, резолюція ж на ньому з'явилась ще за тиждень (GSPK, 1832-1850: 71).

Сам Бульке звернувся з листом на ім'я Міністра закордонних справ Пруссії Генріха фон Бюлова тільки 19 грудня того ж 1843 р. Лист був написаний у Данцигу і зареєстрований у Берліні вже 23 грудня (GSPK, 1832-1850: 73). Як це було і стосовно трьох попередників Бульке, які звільнились від виконання обов'язків консульського представника у Одесі, наступним після листа до Міністра документом до справи був підшитий повернутий оригінал документа про призначення. У випадку з Бульке цей документ датувався 25 грудня 1840 р. (GSPK, 1832-1850: 74-75).

Нижче ми систематизуємо дані про Бульке, виявлені в інших джерелах.

Як і консул Іван Карлович Бок, віце-консул Пруссії у Одесі Бульке (причому без уточнення імені та по-батькові) в «Новороссийском календаре» вперше згадується на 1842 р. (Новороссийский календарь…, 1842). В тому ж статусі, і знов фігуруючи тільки за прізвищем, він присутній і у виданні на 1843, 1844, 1845 і 1846 рр. У «Новороссийском календаре» на 1847 р. у списку іноземних консульських представників у Одесі позиція віце-консула Пруссії вже була відсутня.

Як прусський віце-консул у Одесі Бульке фігурує у «Genealogisch-diplomatisches Jahrbuch für den Preußischen Staat und zunächst für dessen Adel und die höheren Stände überhaupt» за 1843 р. (Genealogisch-diplomatisches Jahrbuch…, 1843: 174).

Про те, що, як і двоє з його попередників на консульській посаді, Вальб і Вальтер, Бульке згодом залишив територію Російської імперії, можна судити із статті «Одесского вестника» за 1845 р. (Д. К., 1845; Гончарук, 2019). З неї ж випливає, що Бульке мав російське підданство.

Ні словом не обмовившись ні про віце-консульсьску посаду, ні взагалі про кількарічне знаходження в Одесі, «Encyklopedia Gdańska» містить інформацію, що Карл Генріх Бульке молодший був власником родинної компанії з торгівлі зерном і деревиною. У 1849 р. йому належав барк «William», який продовжував експлуатуватись і в 1864 р. Він же був власником суден «Wilhelm III», «David» і «Preusse». У 1839 р. контора родинної фірми значилась за адресою Poggenpfuhl 245 (нині ul. Żabi Kruk 33), у 1854 р. - Langgarten 28 (тепер ul. Długie Ogrody), у 1874 р. - Heilige-Geist-Gasse 100 (зараз ul. św. Ducha). У 1846-1854 рр. Карл Генріх Бульке був членом міської ради Данцига, а у 1855-1858 рр. - членом міської управи. У 1849-1870 рр. належав до купецької корпорації Данцига. Рідний брат Карла Генріха Густав Теодор Бульке (11 вересня 1801 - 24 листопада 1862, Данциг) у 1839 р. значився власником підприємства з дистиляції алкоголю за адресою Poggenpfuhl 236 (ul. Żabi Kruk 32). Станом на 1854 р. брати Карл Генріх і Густав Теодор Бульке володіли торговою фірмою, чия контора знаходилась за адресою Langgarten 28 (Gliński, 2023).

«Königlich Preußischer Staats-Anzeigen» від 31 грудня 1858 р. надрукував новину, що принц регент Пруссії нагородив купця і власника кораблів Карла Генріха Бульке з Данцигу орденом Червоного орла четвертого ступеню (Königlich Preußischer…, 1858: 2485).

Купець Карл Генріх Бульке з Данцигу фігурував у пресі і в січні 1866 р. (Beilage zum Königlich…, 1866: 104).

У виданні «Wohnungs-Anzeiger von der See- und Handelsstadt Danzig nebst den Vorstädten pro 1867/68» присутні 3 Бульке з адресами в Данцигу: купець Карл Генріх, купець Карл Роберт і рантьє Карл Генріх (Wohnungs-Anzeiger von der See…, 1867: 14).

У прусській пресі 1868 р. згадувались фірма Карла Бульке в Данцигу і тамтешній купець Карл Міхаель Фелікс Бульке (Zweite Beilage zum Königlich, 1868: 1305).

Помер Карл Генріх Бульке 26 травня 1881 р. (Gliński, 2023).

Висновки. Таким чином, Карл Генріх Бульке став другим за хронологією (після Іогана Альбрехта Бока) віце-консулом Пруссії в Одесі, пропрацювавши на цій посаді з 1840 по 1843 р. Вивчення документів Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz дає підстави стверджувати, що дані «Новороссийского календаря» про перебування Бульке на цій посаді у 1844-1846 рр. є

некоректними. Народжений у Данцигу, Бульке був там купцем, поки не перебрався до Одеси, де набув підданства Російської імперії. І залишення ним віце-консульської посади в Одесі було спричинено тим, що Бульке повернувся на свою малу батьківщину. В біографії Карла Генріха Бульке залишається низка лакун, тож перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі полягають передусім у заповненні цих прогалин, а також у створенні комплексного дослідження з історії прусських консулів на Півдні України.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Вовчук, Л. А. Діяльність консулів іноземних держав у чорноморсько-азовських портах Російської імперії (кінець XVIII - початок XX ст.). Дис. на здобуття наукового ступеня к. і. н. Миколаїв: Чорноморський державний університет імені Петра Могили, 2013. 276 с.

Гончарук, Т. Стаття на шпальтах «Одесского вестника» про шкідливість панування іноземців в зовнішній торгівлі Одеси». Південний захід. Одесика. Історико-краєзнавчий науковий альманах. 2019. Вип. 26. С. 110-117.

Д.К. О торговом сословии Одессы, особенно русском. Одесский Вестник. 1845. 25 (IV).

Константінова, В. Віце-консул Великої Британії у Бердянську Харві Роберт Лоу та його рапорти. Scriptorium nostrum. 2016. Вип. 3. № 6. С. 76-91.

Константінова, В., Лиман, І., Ігнатова, А. Європейське спрямування Північного Приазов'я в імперську добу: британські консульські рапорти про італійське судноплавство. Бердянськ: ФО-П Ткачук О.В., 2016. 184 с.

Лиман, І., Константінова, В. Британський консул у Бердянську Вільям Георг Вагстаф. Scriptorium nostrum. 2015a. Вип. 3. С. 72-90.

Лиман, І., Константінова, В. З'єднуючи Британську, Російську і Німецьку імперії: родина британського віце-консула Джона Ґрієвза в авангарді модернізації на Півдні України. Україна модерна. 2018a. Вип. 25. С. 194-222.

Лиман, І., Константінова, В. На захисті інтересів Великої Британії у Північному Приазов'ї: консул Джеймс Ернест Наполеон Зораб. Історія торгівлі, податків та мита. 2015b. Вип. 2. С. 139-156.

Лиман, І., Константінова, В. Український Південь очима консулів Британської імперії 19 - початку 20 ст. Том 1: Британські консули в портовому місті Бердянську. Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського Національної Академії Наук України, 2018b. 630 с.

Лиман, І., Константінова, В., Данченко, Є. Британський консул і промисловець Джон Грієвз. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В, 2017. 200 с.

Новороссийский календарь на 1842 год, издаваемый от Ришельевского лицея. Одесса: Городская типография, 1841. 350 с.

Beilage zum Königlich Preußischer Staats-Anzeigen [Supplement to the Royal Prussian State Gazette]. (1866). No. 6.

Elisabeth Bulcke. 2025. URL: https://www.myheritage.com.ua/names/elisabeth_bulcke.

Elisabeth Rohtz. 2025. URL: https://gw.geneanet.org/freimer1?lang=en&pz=richard&nz=reimer&ocz=1&p=elisabeth&n=rohtz.

Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz (GSPK). (1832-1850). III. HA MdA, II Nr. 430: Konsulat in Odessa, Bd. 2. Jan. 1832 - Dez. 1850.

Genealogisch-diplomatisches Jahrbuch für den Preußischen Staat und zunächst für dessen Adel und die höheren Stände überhaupt. II. [Genealogical-diplomatic yearbook for the Prussian state and initially for its nobility and the higher estates in general. II.] Berlin: Verlag fon Carl Hehmann, 1843. 390 p.

Gliński M. Bulcke Carl Heinrich sen. 2023. URL: https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=BULCKE_CARL_HEINRICH_sen.

Karl Bulcke. 2025. URL: https://www.myheritage.com.ua/names/karl_bulcke.

Königlich Preußischer Staats-Anzeigen [Royal Prussian State Advertisements]. 1858. No. 305.

Lyman I., Konstantinova V. British Consul in Berdyansk Cumberbatch, great-greatgrandfather of modern Sherlock Holmes. Scriptorium nostrum. 2017. Vol. 2 (8). P. 195-202.

Lyman I., Konstantinova V. British consulates in port cities of the Northern Black Sea and Azov Region of the second half of the 19TH - early 20TH centuries. East European Historical Bulletin. 2019. Vol. 12. P. 44-53.

Lyman I., Konstantinova V. British Consuls in Berdyansk: Connecting Regions and Countries. Brytanski adresy Pivdnia Ukrainy: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 26 lystopada 2021 r.). Kyiv: TOV «Heoprynt», 2021a. P. 11-13.

Lyman I., Konstantinova V. British vice-consul in Berdyansk John Edward Greaves. Scriptorium nostrum. 2016a. Vol. 2 (5). P. 86-108.

Lyman I., Konstantinova V. Hretska hromada ta konsuly Hretsii u Berdiansku XIX - pochatku XX stolittia [Greek community and Greek consuls in Berdyansk in the nineteenth and early twentieth centuries]. Melitopol: Vydavnychyi budynok Melitopolskoi miskoi drukarni, 2020a. 494 p.

Lyman I., Konstantinova V. Network formation of the Prussian Consular Offices in Ukrainian lands in the 19th century: Case study of the port city of Kerch. East European Historical Bulletin. 2021b. Vol. 18. P. 45-55. [in English].

Lyman I., Konstantinova V. Nimetski konsuly v Pivnichnomu Pryazovi [German consuls in Northern Pryazovia]. Dnipro: LIRA, 2018c . 500 p.

Lyman I., Konstantinova V. Prussian consuls on the Southern Ukrainian frontier in the 19th century". Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi The Journal of Southeastern European Studies. 2020b. Vol. 35. P. 145-173.

Lyman I., Konstantinova V. William George Wagstaff - British consul, responsible for Ekaterinoslav Province and ports of the Sea of Azov. Istoriia i kultura Prydniprov'ia: Nevidomi ta malovidomi storinky. 2016b. Vol. 12. P. 57-62.

m_Iissey. Catharina Karnatz. 2019b. URL: https://www.findagrave.com/memorial/201483250/catharina-karnatz.

m_Iissey. Elisabeth Karnatz Hancken. 2019a URL: https://www.findagrave.com/memorial/201522746/elisabeth-hancken.

Wohnungs-Anzeiger von der See- und Handelsstadt Danzig nebst den Vorstädten pro 1867/68 [Housing Gazette of the maritime and commercial city of Danzig and its suburbs per 1867/68]. Danzig. 1867.

Zweite Beilage zum Königlich Preußischer Staats-Anzeigen [Second supplement to the Royal Prussian State Gazette]. 1868. No. 74.

REFERENCES

Beilage zum Königlich Preußischer Staats-Anzeigen [Supplement to the Royal Prussian State Gazette]. (1866). No. 6. [in German].

D. K. (1845). O torhovom soslovyy Odessy, osobenno russkom [About the merchant class of Odessa, especially the Russians]. Odesskyi Vestnyk, 25 (IV). [in Russian].

Elisabeth Bulcke. (2025). [in Ukrainian]. URL: https://www.myheritage.com.ua/names/elisabeth_bulcke.

Elisabeth Rohtz. (2025). [in English]. URL: https://gw.geneanet.org/freimer1?lang=en&pz=richard&nz=reimer&ocz=1&p=elisabeth&n=rohtz.

Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz (GSPK). (1832-1850). III. HA MdA, II Nr. 430: Konsulat in Odessa, Bd. 2. Jan. 1832 - Dez. 1850. [in German].

Genealogisch-diplomatisches Jahrbuch für den Preußischen Staat und zunächst für dessen Adel und die höheren Stände überhaupt. II. [Genealogical-diplomatic yearbook for the Prussian state and initially for its nobility and the higher estates in general. II.] Berlin: Verlag fon Carl Hehmann, 1843. 390 s. [in German].

Gliński M. (2023). Bulcke Carl Heinrich sen. [in Polish]. URL: https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=BULCKE_CARL_HEINRICH_sen.

Honcharuk T. (2019). Stattia na shpaltakh "Odesskoho vestnyka" pro shkidlyvist panuvannia inozemtsiv v zovnishnii torhivli Odesy [An article in the Odesskiy Vestnik about the harmfulness of foreigners' dominance in Odesa's foreign trade]. Pivdennyi zakhid. Odesyka. Istoryko-kraieznavchyi naukovyi almanakh. Vol. 26. P. 110-117. [in Ukrainian].

Karl Bulcke. (2025). [in Ukrainian]. URL: https://www.myheritage.com.ua/names/karl_bulcke.

Königlich Preußischer Staats-Anzeigen [Royal Prussian State Advertisements]. (1858). No. 305.

Konstantinova V. (2016). Vitse-konsul Velykoi Brytanii u Berdiansku Kharvi Robert Lou ta yoho raporty [British Vice Consul in Berdiansk Harvey Robert Lowe and his reports]. Scriptorium nostrum. Vol. 3 (6). P. 76-91.

Konstantinova V., Lyman I., Ihnatova A. (2016). Yevropeiske spriamuvannia Pivnichnoho Pryazovia v impersku dobu: brytanski konsulski raporty pro italiiske sudnoplavstvo [The European

orientation of the Northern Azov Sea Region in the Imperial Era: British consular reports on italian shipping]. Berdiansk: FO-P Tkachuk O.V. 184 p. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2015a). Brytanskyi konsul u Berdiansku Viliam Heorh Vahstaf [British Consul in Berdyansk, William George Wagstaff]. Scriptorium nostrum. Vol. 3. P. 72-90. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2015b). Na zakhysti interesiv Velykoi Brytanii u Pivnichnomu Pryazov'i: konsul Dzheims Ernest Napoleon Zorab [Defending the interests of Great Britain in the Northern Azov Sea: Consul James Ernest Napoleon Zorab]. Istoriia torhivli, podatkiv ta myta. Vol. 2. P. 139-156. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2016a). British vice-consul in Berdyansk John Edward Greaves. Scriptorium nostrum. Vol. 2 (5). 86-108. [in English].

Lyman I., Konstantinova V. (2016b). William George Wagstaff - British consul, responsible for Ekaterinoslav Province and ports of the Sea of Azov. Istoriia i kultura Prydniprov'ia: Nevidomi ta malovidomi storinky. Vol. 12. P. 57-62. [in English].

Lyman I., Konstantinova V. (2017). British Consul in Berdyansk Cumberbatch, great-greatgrandfather of modern Sherlock Holmes. Scriptorium nostrum. Vol. 2 (8). P. 195-202. [in English].

Lyman I., Konstantinova V. (2018a). Z'iednuiuchy Brytansku, Rosiisku i Nimetsku imperii: rodyna brytanskoho vitse-konsula Dzhona Griievza v avanhardi modernizatsii na Pivdni Ukrainy [Connecting the British, Russian and German Empires: The family of British Vice-Consul John Grieves at the forefront of modernisation in southern Ukraine]. Ukraina moderna. Vol. 25. P. 194-222. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2018b). Ukrainskyi Pivden ochyma konsuliv Brytanskoi imperii 19 - pochatku 20 st. Tom 1: Brytanski konsuly v portovomu misti Berdiansku [The Ukrainian South through the Eyes of the British Consuls of the 19th and Early 20th Centuries. Volume 1: British Consuls in the Port City of Berdyansk]. Kyiv: Instytut ukrainskoi arkheohrafii ta dzhereloznavstva im. M.S. Hrushevskoho Natsionalnoi Akademii Nauk Ukrainy. 630 p. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2018c). Nimetski konsuly v Pivnichnomu Pryazovi [German consuls in Northern Pryazovia]. Dnipro: LIRA. 500 p. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2019). British consulates in port cities of the Northern Black Sea and Azov Region of the second half of the 19TH - early 20TH centuries. East European Historical Bulletin. Vol. 12. P. 44-53. [in English].

Lyman I., Konstantinova V. (2020a). Hretska hromada ta konsuly Hretsii u Berdiansku XIX - pochatku XX stolittia [Greek community and Greek consuls in Berdyansk in the nineteenth and early twentieth centuries]. Melitopol: Vydavnychyi budynok Melitopolskoi miskoi drukarni. 494 p. [in Ukrainian].

Lyman I., Konstantinova V. (2020b). Prussian consuls on the Southern Ukrainian frontier in the 19th century". Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi The Journal of Southeastern European Studies. Vol. 35. P. 145-173.

Lyman I., Konstantinova V. (2021a). British Consuls in Berdyansk: Connecting Regions and Countries. Brytanski adresy Pivdnia Ukrainy: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 26 lystopada 2021 r.). Kyiv: TOV «Heoprynt». P. 11-13. [in English].

Lyman I., Konstantinova V. (2021b). Network formation of the Prussian Consular Offices in Ukrainian lands in the 19th century: Case study of the port city of Kerch. East European Historical Bulletin. Vol. 18. P. 45-55. [in English].

Lyman I., Konstantinova V., Danchenko Ye. (2017). Brytanskyi konsul i promyslovets Dzhon Hriievz [British consul and industrialist John Grieves]. Berdiansk: Vydavets Tkachuk O.V. 200 p. [in Ukrainian].

m_Iissey. (2019a). Elisabeth Karnatz Hancken. [in English]. URL: https://www.findagrave.com/memorial/201522746/elisabeth-hancken.

m_Iissey. (2019b). Catharina Karnatz. [in English]. URL: https://www.findagrave.com/memorial/201483250/catharina-karnatz.

Novorossiiskii kalendar na 1842 god, izdavaemii ot Rishelevskogo litseya [Novorossiysk calendar for 1842, published by the Richelieu Lyceum]. (1841). Odessa: City Printing House. [in Russian].

Vovchuk L. A. (2013). Diialnist konsuliv inozemnykh derzhav u chornomorsko-azovskykh portakh Rosiiskoi imperii (kinets XVIII - pochatok XX st.) [Activity of Consuls of Foreign States in the Black Sea and Azov Ports of the Russian Empire (late XVIII - early XX centuries)]. (Doctoral thesis, Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine). [in Ukrainian].

Wohnungs-Anzeiger von der See- und Handelsstadt Danzig nebst den Vorstädten pro 1867/68 [Housing Gazette of the maritime and commercial city of Danzig and its suburbs per 1867/68]. (1867). Danzig. [in German].

Zweite Beilage zum Königlich Preußischer Staats-Anzeigen [Second supplement to the Royal Prussian State Gazette]. (1868). No. 74. [in German].

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується роль Карла Генріха Бульке, другого прусського віце-консула в Одесі, в контексті розширення іноземних консульських мереж у південному регіоні України протягом 19 століття. Базуючись передусім на архівних матеріалах Таємного державного архіву Прусської культури в Берліні (Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz in Berlin), дослідження має на меті систематизувати біографію Г. Бульке та проаналізувати його консульську діяльність. Незважаючи на важливість іноземних консульств в Одесі як посередників у міжнародній торгівлі та дипломатії, внесок Бульке залишався малодослідженим в історіографії. Дослідження розкриває нові подробиці про його особисте походження, кар'єрний шлях та роль у прусському дипломатичному корпусі. У статті розглядається, як призначення Бульке віце-консулом у 1840 році та його подальша діяльність відображають ширші процеси прусського впливу в Чорноморському регіоні. Крім того, вона висвітлює проблеми дипломатичної служби в Одесі, адміністративну структуру консульських установ та взаємодію між прусськими чиновниками і місцевою владою Російської імперії. Вивчаючи раніше не досліджені архівні документи, дослідження ставить під сумнів попередні припущення щодо тривалості перебування Бульке на посаді градоначальника та його зв'язку з російським громадянством. Крім того, робота дає уявлення про соціально-політичну динаміку того часу та стратегічне значення Одеси як торговельного та дипломатичного центру. Дослідження підкреслює необхідність подальшого вивчення діяльності прусських консулів на півдні України та їхнього впливу на регіональні міжнародні відносини. Отримані результати сприяють більш повному розумінню історичного розвитку іноземних дипломатичних місій у Східній Європі протягом 19 століття.

Ключові слова: *Прусський віце-консул, Карл Генріх Бульке, Одеса, прусська дипломатія, 19 століття, іноземні консульства, чорноморська торгівля.*